

СУЧАСНІ ГАЛУЗЕВІ ВИМОГИ ДО ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто питання розвитку вищої галузевої освіти житлово-комунального господарства України та виникнення нових вимог ринку праці. Висвітлено шляхи щодо покращення сумісності освіти економістів із сучасними галузевими вимогами житлово-комунального господарства. Обґрунтовано, що підвищення вимог соціального замовлення до кваліфікації випускника вищої школи і потреби самого випускника, який виходить на конкурентний ринок праці, зумовлюють необхідність упровадження змісту та технологій навчання, зорієнтованих на результат.

В умовах сучасного розвитку постіндустріального суспільства, змін економічних відносин і реформування житлово-комунального господарства виникає необхідність постійної трансформації галузевої вищої освіти як профільних фахів, так і загальних, до яких відносяться економічні спеціальності.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці філософів, педагогів, психологів, які досліджували: філософські засади професійної етики (С. М. Архангельський, Н. А. Бенедиктов, В. А. Малахов, Є. Г. Федоренко); джерела та механізми професійної діяльності (Л. І. Божович, О. Г. Дробницький, О. М. Леонтєв, С. Л. Рубінштейн); формування особистості (Л. І. Божович, С. Л. Рубінштейн); організацію колективної пізнавальної діяльності (Х. Й. Лійметс); єдність свідомості й діяльності (О. М. Леонтєв, С. Л. Рубінштейн); професійну майстерність педагогів (І. А. Зязюн, В. А. Кан-Калік, А. С. Макаренко, В. А. Семиченко); психолого-педагогічні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців (В. Г. Ананьєв, І. В. Горлинський, В. І. Дяченко, В. А. Семиченко); професійну підготовку й виховання студентів (Н. А. Липовська, О. А. Панченко).

Метою дослідження є визначення ключових компонентів концепції галузевої вищої освіти майбутніх фахівців-економістів сфери житлово-комунального господарства та напрямки формування їх професійної компетентності.

Сучасне житлово-комунальне господарство (ЖКГ) – складний комплекс галузей, що забезпечують утримання та функціонування житлового фонду країни, надають послуги населенню та іншим споживачам з водо-, газо-, тепло- і електропостачання. Галузеві особливості управління зумовлені високою питомою вагою основних засобів в економіці країни, визначальним впливом соціальних факторів на ринкові перетворення, орієнтацією загального результату діяльності на умови економічного розвитку конкретного населеного пункту, значним впливом сезонних коливань та випадкових факторів [1-3]. Якщо до вищесказаного додати законодавчу базу держави, яка постійно змінюється, новітні технології, які все більш пропонуються житлово-комунальному господарству, то можна передбачити, що з кожним роком навантаження на економіста у сфері ЖКГ будуть тільки зростати, а це потребує постійного освітянського реформування, починаючи від спеціалізованих навчальних закладів до самоосвіти економіста сфери ЖКГ.

Важливим чинником, що впливає на кадрову ситуацію у сфері ЖКГ є система освіти та професійного розвитку фахівців, від якої залежить якість функціонування та оперативність виконання завдань житлово-комунального господарства. Особливе місце в професійному розвитку відведено вищій освіті, професійним знанням, умінням та навичкам, підвищенню кваліфікації фахівців, спрямованості програм навчання безпосередньо на безперервність, наступність, цілеспрямованість та актуальність. Сьогодні зарано говорити про сприятливу ситуацію, що склалася в галузі професійної підготовки фахівців, зокрема економістів.

На плечі сучасного економіста вищевказаної сфери покладено вирішення проблем, які стосуються найбільш гострих сучасних питань проведення житлово-комунальної реформи – переходу підприємств житлового господарства на повну самоокупність. В умовах жорстких фінансових обмежень логічним і найбільш перспективним напрямком проведення реформи є оптимізація експлуатаційних витрат на утримання житлового фонду, яку теж проводить економіст. Також фахівець повинен давати аналітичну оцінку щодо спроможності населення сплачувати житлово-комунальні послуги, застосовувати методику нормування витрат на утримання житлових будинків з різними технічними характеристиками, а також вміти розробляти механізми по контролю якості надання мешканцям комунальних послуг, удосконаленню господарських правовідносин, спрямованих на стимулювання ресурсозбереження та радикальне покращення стану платежів населення за квартплату.

Отже, сучасний економіст галузі ЖКГ повинен розбиратися в перелічених проблемах та використовувати всі важелі для оптимізації рішення тієї чи іншої поставленої задачі. Але виховати такого спеціаліста можна завдяки вищій школі. Для реалізації навчальної ролі вищої школи

пріоритетним є забезпечення якості освіти з урахуванням потреб економіки, громадян і суспільства загалом. Розв'язання проблеми якості залежить від запровадження компетентного і кредитного підходів, які роблять вищу освіту прозорою, зрозумілою в межах європейських кваліфікаційних рамок для європейського простору вищої освіти та навчання впродовж життя, національних систем кваліфікацій.

Спеціальної уваги заслуговує дослідницько-інноваційна роль вищих навчальних закладів [4; 5].

Можливість реалізації індивідуальних навчальних планів забезпечується модульно-блоковою системою побудови. Так, наприклад, відмічено, що модульна побудова навчального курсу спонукає самостійно вивчати дану науку, дозволяє осмислювати свої переживання й емоції, будувати індивідуальну картину світу.

Позитивним фактором модульного навчання є те, що зміст навчального матеріалу, без порушення його логіки, стискується до потрібних тимчасових інтервалів, надалі конструюється в окремі блоки-модулі, подається за допомогою специфічних традиційних методів і форм навчання. Такий підхід дозволяє створити умови для вибору індивідуальної траєкторії руху навчального курсу [6].

У вищих навчальних закладах, які готують фахівців для житлово-комунальної сфери, для підготовки освітньо-професійного рівня бакалавр обов'язкові дисципліни становлять у середньому до 60 % загального обсягу навчального часу. Більше 20 % курсів є елективними, 20 % відведено факультативам. Такий принцип побудови навчальних програм дає можливість відносно легко змінити вибрану при вступі до ВНЗ спеціальність на першому й навіть на другому році навчання. При цьому курси, які були обов'язковими для однієї спеціальності, можуть бути зараховані як вибіркові для іншої. Можливість вибору предметів з різних блоків забезпечує гнучкість всієї системи підготовки фахів ЖКГ [5: 255-256].

Не менш важливе питання розвитку галузевої освіти в Україні – виробнича практика студентів ВНЗ, яка є невід'ємною складовою частиною освітньо-професійної підготовки фахівців, основним завданням якої є якість практичної підготовки випускника за освітньо-кваліфікаційним рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр.

Під час проходження практики у студентів закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості фахівця. Від ступеня успішності на цьому етапі залежить професійне становлення майбутнього спеціаліста.

Основним завданням вищів є підготовка кваліфікованих фахівців, професійною рисою яких буде вміння отримувати та генерувати нові знання. Для досягнення цієї мети поряд із використанням перелічених вище форм співпраці необхідно внести відповідні зміни в навчальні програми вищих навчальних закладів. Процес таких змін повинен бути спрямований як на підвищення ролі самостійної та індивідуальної роботи в навчальному процесі, так і на посилення науково-дослідної компоненти в планах і програмах вищої освіти. Передусім, треба створити умови для залучення студентів до науково-дослідної діяльності шляхом участі в науково-практичних студентських семінарах і конференціях, публікації збірників наукових праць для студентів, а також створення механізмів реалізації студентських дослідних проєктів за результатами проведення відповідних наукових конкурсів [2; 3].

Саме вирішення всіх вищенаведених проблем дає можливість застосовувати безупинний процес професійно-практичної підготовки студентів шляхом придбання практичних навичок на всіх етапах навчання: лекційних і практичних заняттях, виробничій, переддипломній та науково-дослідній практик.

Зокрема існує ще один напрям, який дозволяє реалізувати та доповнити придбану вищу освіту, це післядипломне безперервне навчання, яке дає змогу підвищити фахівцю свій рівень конкурентоспроможності на ринку праці.

На думку В. Антонюка та Ю. Дорофєєва, формування безперервної освіти є актуальним завданням усіх регіонів України і, особливо, для найбільш індустріально розвинених регіонів, наприклад, Донбасу. Це обумовлено тим, що інноваційний розвиток вимагає вдосконалення та оновлення виробництва з урахування останніх досягнень техніки і технології, а постійне оновлення знань і навичок працівників є необхідною умовою цього процесу [7: 15].

Глобалізаційні тенденції, євроінтеграційні процеси вимагають докорінної модернізації сучасної вищої школи, що поряд із національно-історичними здобутками, на жаль, обтяжена багатьма проблемами, які необхідно якнайшвидше вирішувати.

Галузева система вищої освіти ЖКГ України не встигає за змінами сучасних економічних та інноваційних умов, які народилися в країні внаслідок глобалізації економіки та розвитку ринкових відношень. Тому сприяє негнучкість системи освіти; слабкий рівень співпраці навчальних закладів і підприємств у процесі підготовки кадрів, який вводить істотні диспропорції в професійно-кваліфікаційній структурі; слабе залучення студентів до науково-дослідницької праці; нерозвиненість системи післядипломної освіти; недостатній рівень підвищення кваліфікації кадрів на виробництві, що є гальмуючим фактором впровадження ведучих організаційних умов та інноваційних технологій у житлово-комунальне господарство.

Підвищення вимог соціального замовлення до кваліфікації випускника вищої школи і потреби самого випускника, який виходить на конкурентний ринок праці, зумовлюють необхідність упровадження змісту та технологій навчання, зорієнтованих на результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравцова Л. В. Економічний механізм мотивації впровадження енергозберігаючих технологій у житлово-комунальне господарство : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.10.01 "Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка" / Л. В. Кравцова. – Х., 2006. – 20 с.
2. Медведєва М. О. Дослідження передумов упровадження особистісно орієнтованого навчання теоретичних основ інформатики / М. О. Медведєва // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2010. – № 1 (188). – С. 173–185.
3. Пшик Б. І. Роль університетської науки у формуванні інноваційної моделі розвитку України / Б. І. Пшик // "КУБ" – газета Університету банківської справи Національного банку України. – 2008. – № 4. – С. 4–7.
4. Біла книга національної освіти України / [Акад. пед. наук України ; за ред. В. Г. Кременя]. – К., 2009. – 194 с.
5. Механізми розвитку житлово-комунального господарства : системи управління, ціноутворення, підготовки кадрів : [монографія] / [Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Корецький М. Х. та ін.]. – Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2008. – 351 с.
6. Teicher U. Comparative Higher Education : Potential and Limits / U. Teicher // Higher Education, 1996. – Vol. 32. – N 4. – P. 431–465.
7. Антонюк В. Якісна система безперервної освіти як умова підвищення конкурентоспроможності України та її регіонів / В. Антонюк, Ю. Дорофеєва // Україна : аспекти праці. – 2010. – № 5. – С. 11–18.

Матеріал надійшов до редакції 18.04. 2011 р.

Бабіна В. В. Современные отраслевые требования к высшему профессиональному образованию.

В статье рассмотрены вопросы развития высшего отраслевого образования жилищно-коммунального хозяйства Украины и возникновения новых требований рынка труда. Освещены пути по улучшению совместимости образования экономистов с современными отраслевыми требованиями жилищно-коммунального хозяйства. Выявлено, что повышение требований социального заказа к квалификации выпускника высшей школы и требований самого выпускника, который выходит на конкурентный рынок труда, вызывают необходимость внедрения содержания и технологий образования, ориентированных на результат.

Babina V. V. The Modern Industry Demands for the Higher Vocational Education.

The article deals with the higher sector education development of the housing municipal economy in Ukraine and the emergence of the new labour market requirements. The ways improving the economists' education with the modern field municipal housing economy requirements are highlighted. It has been discovered that the advance of the social order to the higher school graduate and the graduate's requirements cause the necessity of the education contents and technologies implementation, oriented on the result.